

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ» ЗАПОРІЗЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Науково-методичною радою

КЗ «Запорізький обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Протокол № 3 від «26» березня 2026 року

В.о. голови науково-методичної ради

Людмила ЧЕРНІКОВА

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації практичних психологів
закладів загальної середньої освіти

**«КОМПЛЕКСНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В БАЗОВІЙ ШКОЛІ: СТІЙКІСТЬ У ЧАСИ БУРЕМНОСТІ»**

Розробники: комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Гура Т. Є., д. психол. н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності, професор кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОІППО» ЗОР;

Чемодурова Ю. М., канд. психол. наук, доцент кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОІППО» ЗОР;

Доновська О. В., методист Науково-методичного центру, старший викладач кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОІППО» ЗОР)

Напрямок підвищення кваліфікації: Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОН України від 04.11.2025 № 1437).

Термін дії програми: з 26.03.2026 до 31.12.2028 року.

Рецензенти:

Афанасьєва Тетяна, канд. психол. наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОІППО» ЗОР;

Губа Наталія, канд. психол. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри психології Запорізького національного університету.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми.

Реалізація Державного стандарту базової середньої освіти у другому циклі (7-9 класи) відбувається в умовах глибоких соціальних, економічних і безпекових трансформацій, спричинених повномасштабною війною в Україні. Освітня система сьогодні функціонує в умовах постійної турбулентності: вимушене переміщення дітей, педагогів і батьків, втрати, загроза безпеці, перебої в навчальному процесі, навчання в дистанційній або змішаній формі, а також зростання рівня тривожності, емоційного виснаження та психотравматизації серед усіх учасників освітнього процесу.

Практичні психологи закладів загальної середньої освіти сьогодні відіграють ключову роль у створенні безпечного освітнього середовища, забезпеченні стійкості учасників освітнього процесу, адаптації навчання до умов воєнного часу. У цьому контексті особливо актуальним є підвищення їхньої професійної компетентності з урахуванням нових викликів, зокрема, впровадження компетентнісного підходу, підтримки педагогів в умовах змін, формування навичок психологічної саморегуляції та кризового консультування.

Програма спрямована на розвиток сучасних професійних навичок практичних психологів, оновлення знань про психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, з урахуванням впливу воєнного стану та пов'язаних із ним ризиків для психічного здоров'я.

Цільова група: практичні психологи закладів загальної середньої освіти.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ECTS)

Особливості реалізації програми: Реалізація програми підвищення кваліфікації здійснюється відповідно до чинного законодавства у сфері освіти та охорони психічного здоров'я, з урахуванням потреб практичних психологів України.

В межах підвищення кваліфікації учасники опановують теоретичний матеріал та відпрацьовують практичні вміння психологічного супроводу освітнього процесу Нової української школи. Програма побудована за принципом системності, активності учасників, конфіденційності; інтеграції теоретичних основ психолого-педагогічного супроводу педагогів та практичного відпрацювання методів психологічного супроводу освітнього процесу на основі сучасних наукових знань.

Навчальні заняття у синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення веб-конференцій з обов'язковою участю слухачів.

Навчальний матеріал, завдання для самостійної роботи та контрольні заходи, розміщено на дистанційній платформі Інституту. Інші види занять в асинхронному

режимі проводяться у різних форматах за домовленістю та попереднім узгодженням зі слухачами.

До реалізації Програми залучаються викладачі, які пройшли попередню підготовку за її змістом.

Форма (форми) програми: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення професійної компетентності практичних психологів закладів загальної середньої освіти щодо здійснення комплексного психологічного супроводу освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти на другому циклі (базове предметне навчання) з урахуванням актуальних викликів воєнного часу.

Основні завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомлення з нормативно-правовими засадами діяльності практичного психолога в контексті реалізації Концепції Нової української школи;
- формування професійної спроможності здійснювати психологічний супровід здобувачів освіти, які зазнали освітніх втрат, з урахуванням специфіки базового предметного навчання;
- формування готовності у педагогічних працівників до ефективної комунікації, партнерської взаємодії, а також надання першої психологічної допомоги в умовах стресу й криз;
- розвиток професійної стійкості, навичок саморегуляції, профілактики професійного вигорання, застосування супервізійних та інтервізійних практик як інструментів професійної підтримки й розвитку педагога;
- забезпечення психологічного супроводу учнів 7-9 класів з урахуванням їхніх вікових, когнітивних та мотиваційних особливостей;
- підтримка формування в учнів ключових компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії;
- удосконалення практик попередження та профілактики насильства, булінгу, кібербулінгу, а також розвиток навичок медіаграмотності й цифрової безпеки.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться відповідно до професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Мінекономіки № 2425 від 24.11.2020 № 2425):

А. Здійснення психологічної профілактики (А1. Здатність визначати актуальні напрями й завдання психологічної профілактики з урахуванням моніторингу та аналізу соціально-психологічної ситуації в закладі освіти, А4. Здатність оцінити ефективність психологічної профілактики відповідно до визначених завдань);

Б. Здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я (Б1. Здатність планувати, організовувати та визначати ключові показники ефективності психологічної просвіти відповідно до визначених завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії, Б4. Здатність оцінити ефективність психологічної просвіти

відповідно до визначених завдань);

Г. Надання психологічної допомоги за запитом та/або відповідно до виявленої потреби в такій допомозі (Г1. Здатність визначати структуру, зміст, види психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічний супровід, психологічний тренінг, розвивальна діяльність), форми (індивідуальна, групова, сімейна) та методи відповідно до запиту та/або виявленої потреби в такій допомозі);

Г. Здійснення власного професійного розвитку та самоосвіта (Г1. Здатність до самооцінювання професійної діяльності, критичної саморефлексії та визначення індивідуальних потреб у професійному розвитку та самоосвіті, Г2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту відповідно до визначених актуальних потреб, Г4. Здатність до саморефлексії, самопізнання та самовдосконалення);

Д. Співпраця з педагогічними (науково-педагогічними працівниками) щодо організації ефективної освітньої діяльності та співучасть у створенні, підтримці та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти (Д3. Здатність устанавлювати, підтримувати професійні контакти, співпрацювати з профільними фахівцями та професійними організаціями зацікавленими сторонами щодо виконання трудових функцій).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- *знати та розуміти:* основні положення чинного нормативно-правового забезпечення діяльності практичного психолога в системі загальної середньої освіти; цілі та завдання психологічного супроводу освітнього процесу в контексті реалізації Державного стандарту базової середньої освіти; сучасні підходи до створення безпечного та підтримувального освітнього середовища; психологічні особливості навчання дітей підліткового віку;

- *уміти:* здійснювати психопрофілактичну роботу щодо булінгу, кібербулінгу, насильства в освітньому просторі; надавати першу психологічну допомогу учасникам освітнього процесу в умовах стресу, травмивного досвіду та кризових ситуацій; організувати й проводити супервізійні й інтервізійні зустрічі для підтримки педагогічних працівників; здійснювати психологічний супровід формування освітньо-професійної траєкторії учнів 7-9 класів; підвищувати мотивацію до навчання в учнів, враховуючи їхні вікові та психологічні особливості;

- *цінності та ставлення:* демонструвати готовність до змін, гнучкість і адаптивність у професійній діяльності; підтримувати емоційне благополуччя педагогів, знижувати рівень професійного вигорання та сприяти розвитку резиліентності; дотримуватися етичних норм професійної діяльності, зберігати конфіденційність та професійну дистанцію; сприяти налагодженню партнерських стосунків між усіма учасниками освітнього процесу, особливо в умовах підвищеної емоційної напруги, спричиненої воєнними подіями.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

побудована на компетентнісному підході та спрямована на визначення рівня

засвоєння змісту кожного навчального модуля, сформованості професійних умінь і готовності слухачів застосовувати набуті знання на практиці.

Оцінювання здійснюється через поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль реалізується шляхом проходження тестування з кожного модуля програми. Оцінювання здійснюється 100 бальною шкалою.

Підсумковий контроль передбачає виконання комплексної залікової роботи, яка містить індивідуальне практико-орієнтоване завдання, пов'язане з тематикою всіх модулів програми та передбачає застосування отриманих знань і навичок психологічного супроводу освітнього процесу базової школи НУШ. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Критерієм оцінювання результатів є відповідність виконаного завдання поставленим вимогам; логічність, обґрунтованість і практична спрямованість вирішення проблемної ситуації.

Умовою отримання сертифікату є проходження 3 модулів програми, участь в онлайн заходах, проходження тестування за кожним модулем та виконання комплексної залікової роботи з оцінкою, яка становить не менше 60% від максимальної підсумкової оцінки курсу (від 100 балів).

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: за результатами виконання програми слухач отримує сертифікат про підвищення кваліфікації.

Технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та облік виданих документів відповідають вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (з урахуванням змін).

Вартість: 950 грн. за наявності 15 осіб в групі.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної, практичної та самостійної роботи слухачів у дистанційному форматі із використанням онлайн-платформ для проведення синхронних занять і організації взаємодії учасників.

Особливістю теоретичної складової є опрацювання ключових понять і підходів до надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу базової середньої освіти в умовах освітніх реформ та викликів сьогодення.

Особливістю практичної роботи є відпрацювання прикладних інструментів через аналіз практичних ситуацій та розробку програми надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу за основними напрямками діяльності практичного психолога закладу освіти.

Самостійна робота передбачає опрацювання рекомендованої літератури, аналітичних, нормативних, навчально-методичних та інших матеріалів до кожного модуля.

Контрольні заходи включають тестування з кожного модуля та виконання комплексної залікової роботи.

Зміст програми складається з 3 змістових модулів, кожен з яких включає по 3 взаємопов'язані теми.

Навчальний план програми розрахований на 30 годин, з яких: 6 год — інтерактивні лекційні заняття, 18 год — практичні заняття, 2,5 год — самостійна робота, 3,5 год – контрольні заходи (тестування), 2 год — підсумковий захід.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практич. заняття	Самост. робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти					
Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога в умовах реалізації Концепції НУШ	1	2			3
Тема 1.2. Психологічний супровід освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти		2	0,5		2,5
Тема 1.3. Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій	1	2			3
<i>Тестування за модулем</i>				0,5	0,5
<i>Разом за модулем 1</i>	2	6	0,5	0,5	9
МОДУЛЬ 2. Психологічний супровід професійного розвитку педагога в умовах Нової української школи					
Тема 2.1. Психологічна готовність педагога до змін: механізми та чинники розвитку	1	2			3

Тема 2.2. Попередження професійного вигорання та розвиток психологічної стійкості педагогів в умовах сьогодення		2	1		3
Тема 2.3. Супервізія та інтервізія як інструменти професійної підтримки й розвитку педагога	1	2			3
<i>Тестування за модулем</i>				0,5	0,5
<i>Разом за модулем 2</i>	2	6	1	0,5	9,5
МОДУЛЬ 3. Психологічний супровід учнів 7-9 класів в умовах сучасних викликів					
Тема 3.1. Індивідуально-психологічні і вікові особливості учнів 7-9 класів		2	1		3
Тема 3.2. Психологічні особливості навчальної діяльності учнів 7-9 кл. в умовах НУШ. Методи підвищення навчальної мотивації	1	2			3
Тема 3.3. Психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі	1	2			3
<i>Тестування за модулем</i>				0,5	0,5
<i>Разом за модулем 3</i>	2	6	1	0,5	9,5
Підсумкові заходи				2	2
Усього	6	18	2,5	3,5	30

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ МОДУЛІВ

МОДУЛЬ 1. Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога в умовах реалізації Концепції НУШ

Огляд національних і міжнародних програмних документів, стратегій, програм, які регулюють діяльність практичних психологів в закладах загальної середньої освіти.

Статус психологічної служби в Україні як структурного підрозділу системи освіти закріплений законодавством (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018).

Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» (2020) – документ, який визначає вимоги до кваліфікації, компетентностей та видів діяльності практичних психологів в Україні.

Закони України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України щодо ключових аспектів системної психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в сучасних реаліях.

Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Основні принципи Державного стандарту базової середньої освіти.

Тема 1.2. Психологічний супровід освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти

Психологічна підтримка (MHPSS) учасників освітнього процесу: запровадження системи психологічної підтримки та допомоги, реабілітації, перенаправлення. Створення психологічно безпечного (зцілюючого) освітнього середовища: сприяння міжособистісній взаємодії однолітків через соціально-психологічні тренінги та інтерактивні методи навчання. Психоемоційне навчання учасників освітнього процесу (СЕН, Soft skills, СПР) для відновлення психічного здоров'я: розвиток емоційного інтелекту; навичок емоційної саморегуляції; розвиток психологічної стійкості чи резиліентності.

Поняття безпечного простору в контексті реформування освіти. Статична та динамічна безпека, як основні складові безпечного простору. Роль та завдання учасників освітнього процесу у побудові безпечного простору. Комунікація та взаємодія в моделі безпечного освітнього простору.

Педагогіка партнерства як один із ключових компонентів формули НУШ. Сутність понять «педагогіка партнерства», «партнерство», «партнерська взаємодія». Основні ідеї та принципи педагогіки партнерства. Особливості партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах війни. Поняття про ефективну комунікацію у партнерській взаємодії.

Комунікативні перешкоди партнерства. Методи подолання комунікативних бар'єрів. Зміст роботи спеціалістів психологічної служби щодо створення середовища для ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Тема 1.3. Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій

Поняття про першу психологічну допомогу (далі – ППД). Історичний контекст надання ППД. Мета, завдання та принципи надання ППД. ППД в системі психосоціальної підтримки у надзвичайних або кризових ситуаціях.

Етапи та структура надання ППД. Основи психологічної комунікації та етичні правила при ППД. Протоколи надання ППД (Н. Агазаде, Дж. С. Еверлі, Б. Рафаель, О. Гершанов, Покрокове керівництво для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України, М. Фархі, Протокол ЯАЛОМ).

Протоколи надання ППД під час переживання негативних психічних реакцій та станів (ступор, панічні атаки, агресія, плач, істерика, апатія тощо). Особливості надання ППД дітям: категорії дітей, які потребують ППД, встановлення першого контакту з дитиною. Організація роботи з надання ППД у закладі освіти.

Профілактика емоційного та професійного вигорання у фахівців, які надають першу психологічну допомогу.

Контрольний захід: тестування з Модуля 1.

МОДУЛЬ 2. Психологічний супровід професійного зростання педагога в умовах Нової української школи

Тема 2.1. Психологічна готовність педагога до змін: механізми та чинники розвитку

Поняття психологічної готовності педагогів до змін в контексті реформування освіти. Ключові аспекти психологічної готовності до змін. Особистісна та професійна готовність. Шляхи формування психологічної готовності. Професійна позиція педагога.

Мотивація педагогів до змін. Внутрішні потреби у самореалізації та зовнішні фактори мотивації. Сприятливе освітнє середовище як чинник стимулювання мотивації до змін. Вплив мотивації педагогічного колективу на навчання учнів та ефективність роботи освітнього закладу.

Освітні інновації та їх вплив на особистість учня. Розвиток мотивації, інформаційної грамотності, критичного мислення, креативності, комунікативних та соціальних навичок здобувачів освіти, як ознака позитивних освітніх змін.

Тема 2.2. Попередження професійного вигорання та розвиток психологічної стійкості педагогів в умовах сьогодення

Поняття професійного вигорання. Профілактика та подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання». Розгляд практичних кейсів професійного вигорання педагогів. Чинники, які впливають на спроможність протистояти зовнішнім викликам.

Фактори ризику емоційного та професійного вигорання. Вплив професійних стресів на особистісну деформацію. Етапи, чинники та характерні ознаки професійного вигорання. Вторинна травматизація: основні симптоми, ступені інтенсивності та шляхи подолання. Просвітницька робота, забезпечення профілактики синдрому професійного вигорання.

Тема 2.3. Супервізія та інтервізія як інструменти професійної підтримки й розвитку педагога

Теоретичні засади інтервізії та групової супервізії. Відмінності індивідуальної та групової супервізії. Функції, завдання та роль супервізора. Принципи й ціннісні орієнтири супервізійної діяльності. Етичні засади професійної взаємодії

Організація групової супервізійної сесії. Механізми реалізації інтервізійної підтримки. Формування групи супервізантів (вимоги до групи, динаміка). Структура супервізійної зустрічі. Часове планування, формат, технічне забезпечення. Роль фасилітатора/модератора.

Методи й техніки для роботи в групі. Техніки колективної рефлексії. Методика роботи з кейсами, парами, мікрогрупами. Структурний аналіз кейсів. Моніторинг розвитку групи, модерація конфліктів. Моделювання важких випадків, критичні ситуації. Фіксація результатів, зворотний зв'язок. Продовження супервізійної роботи за межами зустрічей (самостійна рефлексія, спільна практика)

Контрольний захід: тестування з Модуля 2.

МОДУЛЬ 3. Психологічний супровід учнів 7-9 класів в умовах сучасних викликів

Тема 3.1. Індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів 7-9 класів.

Вікові особливості підлітків 12-15 років. Психофізіологічні зміни: гормональна перебудова, нестабільність емоційної сфери, сенситивність до оцінки. Когнітивний розвиток: перехід до формального операційного мислення (за Ж. Піаже), розвиток рефлексивності, критичного мислення. Соціальна динаміка: зростання значущості однолітків, формування автономії, конфлікти з авторитетами, пошук ідентичності (за Е. Еріксоном).

Психологічні аспекти навчальної мотивації. Види мотивації: внутрішня, зовнішня, інструментальна, соціальна, пізнавальна. Фактори демотивації: когнітивне перевантаження, емоційне вигорання, відсутність суб'єктності в навчанні.

Тема 3.2. Психологічні особливості навчальної діяльності учнів 7-9 класів в умовах НУШ. Методи підвищення навчальної мотивації

Психологічна сутність педагогічної діяльності в умовах НУШ. Психологічна структура навчальної діяльності. Психологічні умови удосконалення навчальної діяльності школяра. Особливості психолого-педагогічного супроводу навчальної діяльності учнів 7-9 класів базової школи. Допомога учням в оволодінні способами самооцінювання власних індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів, можливостей; розвиток навичок цілепокладання, планування освітньо-професійного шляху; підвищення умінь прийняття усвідомлених рішень.

Методи підвищення мотивації. Психологічні інтервенції: мотиваційні бесіди, коучингові техніки, рефлексивні практики. Робота з педагогами: навчання технікам позитивного підкріплення, створення безпечного освітнього середовища, розвиток

емпатійної комунікації. Групові методи: тренінги, фасилітаційні сесії, кейс-аналізи, рольові ігри. Використання цифрових інструментів: мотиваційні платформи, гейміфікація, візуальні шаблони для постановки цілей.

Тема 3.3. Психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі.

Психологічні аспекти булінгу та кібербулінгу. Визначення, типи та ознаки булінгу й кібербулінгу. Психологічні механізми агресії, жертви та спостерігача. Вікові особливості проявів насильства у підлітків. Роль емоційного інтелекту у запобіганні конфліктам.

Профілактика насильства в освітньому середовищі. Створення безпечного простору в школі: принципи, моделі, практики. Робота з класом: формування культури взаємоповаги. Взаємодія з учителями: як підтримати педагогів у реагуванні на випадки насильства. Алгоритми дій у випадках виявлення булінгу.

Цифрова безпека та медіаграмотність. Основи цифрової гігієни для підлітків. Ризики онлайн-простору: тролінг, секстинг, фішинг, онлайн-грумінг, вербування. Навчання критичному мисленню щодо медіаконтенту. Розробка профілактичних занять з медіаграмотності для учнів.

Контрольний захід: тестування з Модуля 1.

Підсумковий захід: комплексна залікова робота. Рефлексія.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- аналіз ситуацій / кейсів / клієнтських запитів;
- практичні тренінгові вправи (робота в групах / парах);
- участь в онлайн-мозкових штурмах щодо вирішення проблемних питань, пов'язаних з психологічним супроводом загальної середньої освіти;
- рефлексія та самооцінювання;
- робота з нормативним документами тощо.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Конвенція про права дитини. *Верховна Рада України* : офіційний сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 02.10.2025).
2. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 28.09.2025).
3. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : лист МОН від 29.03.2022 №1/3737-22. *Міністерство освіти і науки України*: офіційний вебсайт. URL: <http://surl.li/ueyuq> (дата звернення: 29.05.2024)
4. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ від 23.11.2011 № 1392. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення: 30.09.2025).
5. Про затвердження плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 21.06.2024 № 572-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2025).
 6. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re32337?an=1> (дата звернення: 30.09.2025).
 7. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.11.2020 № 2425 URL: <https://drive.google.com/file/d/1zf04SUDu5fMrS8CTDqAFshYBk4KC0o4w/view> (дата звернення: 30.09.2025).
 8. Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» : лист Міністерства освіти і науки України від 04.04.2022 № 1/3872-22. URL: <https://surli.cc/dfkpeg> (дата звернення: 30.09.2025).
 9. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти України в 2025/2026 навчальному році» : лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 14.04.2025 № 21/08-343. URL: https://drive.google.com/file/d/1tWc7bW8q1y6CSP4ZLOPyVfjP_bOolZ9j/view
 10. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : Указ Президента України від 25.05.2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#n9> (дата звернення: 02.10.2025).
 11. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.09.2025).
 12. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 N 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 30.09.2025).
 13. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2025).
 14. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 27.12.2017 р. № 1018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2025).

Основна література:

1. Brymer, M., Elmore Borbon, D., Frymier, S., Ramirez, V., Flores, L., Mulder, L., Ghosh-Ippen, C., & Gurwitch, R. Перша психологічна допомога для дітей та сімей-переселенців. Лос-Анджелес, Каліфорнія, і Дарем, Північна Кароліна :

- Національний центр дитячого травматичного стресу, 2021. URL: <https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/special-resource/pfa-displacedchildren-ukr.pdf> (дата звернення: 29.09.2025).
2. Василенко О. В. Профілактика та подолання насильства в освітньому закладі : методичні рекомендації. Львів : Магнолія, 2019. 150 с.
 3. Гнатюк О. В. Шляхи формування мотивації до навчання в учнів сучасної школи. *Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства*: науково-практична конференція. Харків, 2020. С. 88-93. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722411/1/Текст.pdf> (дата звернення 02.10.2025)
 4. Гуревич Р. С. Психологічна безпека освітнього середовища : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 192 с.
 5. Джеймисон Д. Як зупинити булінг : практичний посібник для батьків і вчителів / пер. з англ. О. М. Петренка. Харків : Фабула, 2020. 272 с.
 6. Дуткевич Т. В. Практична психологія в системі освіти : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 488 с.
 7. Кадом Л. Перша психологічна допомога. Посібник для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України. Київ : Товариство Червоного Хреста України, 2017. 42 с. URL: <https://surli.li/kv1hdb> (дата звернення: 30.09.2025)
 8. Климчук В., Горбунова В. Внутрішня мотивація учбової діяльності молоді: теорія, методика, програма розвитку : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 321 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0043925.pdf>
 9. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту. / під загальною редакцією Іванової О. Л., упорядники : д. мед. н. Пінчук І. Я., д.мед.н. проф. Хаустова О. О., к.психолог.н. Степанова Н. М., Чайка А. В., Пінчук А. О. URL: <https://surli.cc/twzzxp> (дата звернення: 29.09.2025)
 10. Навчальний посібник для спеціалістів, які працюють з дітьми, щодо надання першої психологічної допомоги. / Save the Children. URL: https://wcu-network.org.ua/publikatsii/Navchalnii_posbnik_dlja_specalstv_jak_prac_jujut_z_dtmi_xhodo_nadannja/ (дата звернення: 30.09.2025).
 11. Освіта в умовах воєнного стану в Україні: психолого-педагогічний аспект (присвячується пам'яті А. П. Назаренка). Ч.2. Зб. матеріалів. наук.-практ. конф. / ред. кол.: В. І. Очеретянко (гол.) та ін. Хмельницький : ХОІППО, 2023. 274 с. URL: https://hoippo.km.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-1.11.2022_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-2-1.pdf
 12. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; О. І. Федоренко та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15235>

13. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. 4-те вид., стер. Суми: Університетська книга, 2019. 352 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf
14. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол. : В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743724> (дата звернення: 01.10.2025)
15. Психологічний супровід відновлення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти (з досвіду роботи) : практ. посіб. / авт. кол. : В. Г. Панок, В. В. Рибалка, С. К. Шандрук, І. І. Ткачук, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, М. В. Саврасов, І. В. Марухина, В. М. Горленко ; за наук. ред. В. Г. Панка. [Електронний ресурс]. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 225 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744341> (дата звернення: 01.10.2025)
16. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. / І. І. Приходько, О.С. Колесніченко, О. В. Тімченко та ін. ; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Х. : НА НГУ, 2016. 571 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/4007>
17. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Мельник Л. А. та ін. ; за ред. Волинець Л.С. К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с. URL: <https://surl.li/buoipj>
18. Раєвська Я. М. Особливості емоційної сфери підлітків з дистантних сімей: монографія. Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ-2006. 178 с.
19. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект : навч.-метод. посіб. / В. Л. Андреєнкова, Т. В. Войцях, О. В. Дацко та ін. ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, Громад. орг. «Ла Страда – Україна». Київ : ФОП Стеценко В. В., 2016. 192 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705010>
20. Токарева Н. М. Лабіринти дорослішання : психічний розвиток особистості підлітково-юнацького віку : монографія. Кривий Ріг : ТОВ «НВП "Інтерсервіс"», 2021. 216 с. URL: <https://surl.li/qyuuuv>
21. Токарева Н. М., Шамне А. В., Макаренко Н. М. Сучасний підліток у системі психолого-педагогічного супроводу : монографія. Кривий Ріг, 2014. 312 с. URL: <https://surl.li/vtlhpj>
22. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 160 с.
23. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної

- психології і соціальної роботи, 2023. 111 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738709> (дата звернення: 02.10.2025)
24. Як захиститися від кібербулінгу. *UNICEF Україна*: вебсайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/protection-from-cyberbullying> (дата звернення: 02.10.2025).

Додаткова література

1. Взаємодія в школі : 6 прикладів змін через партнерство. 2020 рік. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/smart-osvita_veb.pdf (дата звернення: 30.09.2025).
2. Вороніна Г. Л. Трикутник партнерства : педагоги-батьки-діти. Основа, 2007. С. 208–229.
3. Звinyацьківська З. Меморандум співпраці батьків, учнів та педагогів. URL: <https://nus.org.ua/memorandum/> (дата звернення: 30.09.2025).
4. Ковальчук В. А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36145/>
5. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті : навч.-метод. посіб. К : Вид-во ПП Щербатих О. В., 2011. 104 с.
6. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи : Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 квітня 2017 року. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 85-88. URL: <https://surl.li/cgppyr> (дата звернення: 30.09.2025).
7. Нова українська школа : poradnik для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К : Літера ЛТД, 2018. 160 с. URL: <https://surl.li/wrmkom>
8. Завірюха В.В. Психологічні особливості розвитку мотивації досягнень у підлітковому віці. *Актуальні проблеми психології* : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. Том. V : Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. Вип.18. С. 72-82. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720189>
9. Захарчук Т. П., Строкач Л. М. Психологічні особливості мотивації учбової діяльності сучасних старшокласників. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: Психологічні науки, 2012. № 39. С. 103-109. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/26052>
10. Небезпечні квести для дітей : профілактика залучення. Методичні рекомендації. К. : ТОВ «Агентство «Україна», 2017. 76 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707659>
11. Перша психологічна допомога : посіб. для тренера / уклад. : Чернобровкіна В. А., Гірник А. М. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 96 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12075>
12. Сватенкова Т. І. Мотиваційний потенціал підлітка у період дистанційного навчання. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. № 36

(2), С. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3613> (дата звернення 02.10.2025)